

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 50.

Költ Bétsben, Sz. Iván Havának (Júniusnak)
24-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környütlállások.

Frankfurt Városától Észak felé nyóltz
óránnyira a' *Lahn* vize mellett fekvő *Wetz-*
lár Városánál meg-támadta az ellenség,
Jún. 15-dik napjának déli izakasszabann,
Feldmarschalllieutenánt B. *Werneck'* kór-
mányozása alatt lévő Tartalék-sereg-oz-
tályunkat. *Károly* Fő-Hertzeg, mindjárt
Szaxóniai Katonasággal nevelte *Werneck'*
Generálisunk' erejét, olly foganattal: hogy
elég kemény viaskodása után mind a'

G g g

gyalogságnak, mind a' lovasságnak, elverettetett végre az ellenség diadalmasan.

A' Tsászf. Kir.; és a' Szaxóniai Katonaságnak bátorságáról, 's jó indulatjáról azt írja *Károly* Fő-Hertzeg, hogy nem magasztalhatja azt elegendőképpen: a' Lovasság kivált, jelesen ki tett magáért: nyert is hat ágyúkat. A' míg tsak kergethette az éjtszaka miatt Népünk az ellenséget, mindég kergette: 's a' hová eljutott a' kergetés által: ugyan ott meg is halt fegyverben, sátor nélkül. *Károly* Fő Hertzeg, szándékozott fel-kerestetni az ellenséget.

*Neuwied*be Jún. 5-dikén mentek vőlt bé a' Frantziák.

Gróf *Wurmser* írja, hogy a' Frantziák, *Kaiserslauterntől Neustadt* felé intézett követelét Népünknek háborgatni igyekeztek, 's gyakran meg-támadván leg-szélről ballagott Vitézeinket, kemény lovas-viadalokra is szolgáltattak alkalmatosságot. De minekutánna a' Tsászf. nevével viselő könnyű-lovas Regementbéli Kapitány *Wécsey*, kétszer közzéjük tsapott, 's egy Tisztet és valami húsz Embert le-kaszabolgatott; sebbe és fogságba még többeket ejtett; egyfzersmind a' *Gyulai Szabad-seregéből* való hatvan emberünket is ki-szabadította fogságjokból: többé nem alkalmatlankodtak.

Mannheimből Jún. 14-dikénn: —

„Ezen Város előtt, a' *Rajna*' bal-partján van egy sántzos-tábora a' Ts. K. Seregnek. A' tábor' szélső Őrizetjeinek egész sorát meg-támadták ma jókor reggel a' Frantziák. *Rheingenheimtől* és *Schiffstadt*tól vissza-húzták eleinten magokat a' Ts. K. Őrizetek: de segítséget kapván nem csak vissza-nyerték előbbeni helyeket; hanem üzőbe is vették az ellenséget, melly, kivált a' Lovassaiban sok kárt valott. “

Heidelbergából Jún. 14-dikénn: —

„*Spira* (*Speyer*) Városába, elébb szállottak bé a' Frantziák mint *Worms*ba: mert amabban benn vóltak már Jún. 9-dikénn; *Vormátzián* ellenben kerestül jártak vólt még a' Hír-hordók 10-dik Júniusbann is *Moguntziából Mannheim*ba. “

Báró *Boljio*, *Caglianóból* útasította ezen Hónapnak 13-dik napján a' maga Tudósítását, melly szerént, a' *Májlándi* kis Váratskát csak szemmel tartotta vólt még, négy és öt ezer között lévő számú Fr. tsoport; más tsoport pedig szintén úgy csak körül állotta *Mántua* Várát, mellynek Őrizete, tartós ellent-álláshoz van hozzá készülve. — Seregünk' bátorsága, és a' derek óltalom-készületek, mellyek tevődtek részünkről az ellenség eleibe minde-nütt valahol csak szükséges vólt, hathatósan meg-gátolták azt, a' további elő-

G g g *

nyomulás' próbálásában. B. *Boljiö* ellenben csak azt várta, hogy a' hozzá sietett segítségek el-érkezzenek: azonnal szándékozott elébb nyomulni.

Mostani Helytartónk, F. *Jósef* Fő-Hertzeg' Ns Lovas Serege, melly, mindjárt fel-állíttatásától fogva, midőn még *Kálnoki* Tulajdonosságának nevét viselné, elhíresedett; — melly, mint valami Fiúról Fiúra maradandó örökséget úgy láttatik birni a' vitézséget; — melly, elejétől fogva szerzett szép hírét még most is, minden alkalmatosságban, ugyan azon el-tökéltett bátor szívvel tartja fenn; és a' melly, (minekutánna a' *Rajna* mellyékéről, hol magát az ellenség előtt éppen olly gyakran tüzimerezte, mint véle szembe-fzállott, *Olasz*-Országba által-vitetett is) egynehány ütközetbenn magához illendő viadalokkal tetézte meg-gyökerezett ditsősségét: érdemli, hogy egy ditséretét illető Levélnek velejét Ns Magyar Hazánkkal közöllyük.

„A' múltt Hónapnak 11-dikénn — így ír a' Levél — „Kapitány *Cseh*, és *Podhrátsky*, Hadnagy *Demény*, *Thir*, és *Vojna* Uraknak szembetűnő vitézsége az egész tábor álmélkodását, és Vezérünknek különös ditséretét érdemlette; az Altisztek és Közlegények, mint Vitézek úgy verekedtenek; és ez az ütközet, mint egy a' leg-híresebbek közzül való, fog az emlékezetben fenn-maradni: mert ha a' fel-

lyebb említett Tisztek nem lettenek volna, táborunknak talán csak nem hason felét elvesztettük volna. “

Eddig terjed a' Levélnek értelme; valósággal szép ditséret: csak hogy miért kelletik az ilyen hervadhatatlan borostyánkoszorúkat, gyakran, olly Vitézeknek nemcsak vérekkel fizetni, kiknek napjaihoz esztendőket kívánna az ember ragasztani! Ezeknek számából való, a' többek között, mind Elöljáróitól; mind pajtásaitól, mind pedig alattvalóitól, érdemeire nézve, elegendőképpen nem fájlalható Hadnagy *Bikfalvi* is, ki ugyan ezen Ns Seregből, a' múltt hónapnak 30-dikán el-esett, négy olly Katonákkal együtt, kiknek, külön külön, résszerént arany, résszerént pedig ezüst-médályok (emlékeztető-érdem-pénzek) tiszmereztek valóságos vitézségeket.

A' *Tirolisi* leg-újabb Tudósítások szerént, elébb kezdett nyomúlani Seregünk a' Frantziák ellen.

Karinthia' Lakosairól is hasonló buzgóságot olvasunk, mint a' millyen élelzi a' *Tirolisiakat*, Hazájok' védelmezésére.

Mántuábann a' Ts. K. Őrizet nagy számmal vagyon. A' Kommendáns Generális *Rosselmini*; a' Pattantyúsok' Kórmányozója pedig Májor *Orlandini*, kinek *Koczinnál* szerzett érdemei esmeretesek. A' Nemesek 's Gazdagok, kiknek száma köz-

zül való Gr. *Arrivabene* is, önként fel-ajánlották rakott Tárházaikat, a' közönséges haszonvételre. *Mántua* körül egész tengert tsinál a' *Mincio* vize; úgy hogy tsak két töltésen lehet bé-járni a' Városba és Várba.

A' *Mediolánumi* Kis Várat kemény márványból készíttette a' 14-dik Század-bann, akkori Fejedelme *Májlándnak* Hg *Galeazzo*. Nem tsak Kafzamátai vagynak a' Várnak; hanem három földalatt-való-menetelei is, mellyek közzül egyike bé szolgál a' Városba; a' második *Lodi* felé; a' 3-dik pedig más felé nyúlik.

A' *Nápolyi* Felség' 17-dik Júniusi Rendelésének, és más nap a' Fő-Papok-hoz 's a' Néphez intézett Buzdításainak olly foganatja lett, a' mint örömmel írják, hogy tsak hamar, nyóltz ezer jól fel-készült fegyveres-emberek érkeztek *Calabriából* a' Fő-városba; 's *Caserta* Városa, a' hol igen pompás Királyi palota 's kert vagyon valami 40 ezrtendőktől fogva, tsupán maga, ötfáz Katonákat állított, még pedig fegyvert is szerzett azoknak, saját költségén. A' Nemesség; a' Kalmárság; a' Tzéhek, ugyan vetélkednek magok között, Hazájokhoz viseltető szeretetjeknek 's hívségjeknek meg-bizonyításábann.

Midönn a' Frantzia Sereg bé ment Máj. 26-dikánn a' *Velentzei* földre: *Buo-*

naparte Vezér eggy Jelentést intézett a' *Velentzei* Respublikához, 's úgy nyilatkozattatta ki magát: „hogy Ő, tsupánn az *Auszrriai* Seregnek akart lenni mindenütt nyomában, azért ment bé a' *Velentzei* földre: de soha se' felejtkezik meg arról, hogy régtől fogva való barátság vagyon a' két Respublikák között. A' Religió; az Igazgatás' formája; a' szokás; és a' Tulajdonosi jus, sérelmet nem szenvednek; szoross fenyítékhez tartja magát a' Sereg; 's mindent a' mire szüksége lessz; kész pénzzel fogja ki-fizetni.“ Ezen fogadásai mellett is azonbann a' Fr. Vezérnek, sok panaszokra szolgáltatott a' Fr. Sereg alkalmazatosságot, és nevezetesen *Veronában* földig le-rontotta azt a' Házat, mellyben Néhai 16-dik *Lajos'* öregebbik Testvérje lakott vólt egy ideig.

Ausztriai-Lombárdiának sok Lakosai fel-zúdúltak a' Frantziák ellen; le-rontották az úgy nevezett Szabadság-fáit; a' Fr. Nemzeti bokkrétákat lábaik alá tapodták, és még strázsáit is ölték meg az ellenségnek: minekokáért Fr. Vezér *Buonaparte* parantsolta, hogy tegyék le fegyvereiket 28-dik Májusig, melly napon más olly kemény rendelést tétetett közönségesé; hogy a' melly Helységek fel-fegyverkezve találtnak, el-égettessenek, valamint azok is, mellyekben, harangok' fél-

re verése hallattatik; a' fegyveres Lakosok nyombann agyon lövettessenek; a' hol valamelly Frantzia Katona meg-ölettetik, ha maga a' Helységbeli Gyülekezet ki nem adja a' Gyilkost: büntetésül, egy harmad résszel tartozzék a' Gyülekezet meg-tóldani a' reá ki-vettetett adót; ha valamelly Házbann el-rejtett puska találtatik, és a' Gazda fel nem fedezi kié legyen a' puska: el-égettetik a' Háza; a' pártos Helységekben meg-maradt Papok és Nemesek, Fr. Országba fognak vitettetni mint Kezesek 's a' t.

Májlándnak leg-előkelőbb Lakosai között többet hatfázznál el-küldött fogva az ellenség *Tortonába*.

Tsak illy szörnyű eszközökkel tsendeshithette még valamennyire *Buonaparte* a' *Lombárdiai* Lakosokat, mint 31-dik Májusbann írták *Májlándból*.

Genuából írták Máj. 28-dikánn, hogy *Aqui* nevű Distriktusban, melly mivel a' Nemet-Birodalom' Feuduma, ámbár a' Lakosok *Genua'* Alattvalói: még is a' Frantziák négyszázezer lívert tsikartak ki tőlök: de minekutánna el-vitték volna a' pénzt: tíz falubéli Lakosok össze-adták magokat, utánnok mentek, 's meg-verekedtek vélek, és nem tsak a' pénzt vették vissza, hanem egy részét a' Frantziáknak foglyaikká is tették.

Római Spanyol Minister Ns *Azzarától*, ki a' *Római Udvar'* dolgában ment *Mediolánumba*, egy Kurír érkezett Június' első napján *Bonóniába*, az ott lévő *Spanyol* Ministerhez Báró *Capelletti*hez. A' Kurír által kapott Tudósítások szerént, mi helyt *Mediolánumba* érkezett Ns *Azzara*; mindjárt szóllott a' *Frantzia Direktórium'* Biztosával *Salicetti*vel, az Egyházi Birodalomra nézve való Békesség eránt: de *Salicetti* azt felelte, hogy Ő nékie hatalma nintsen, az említett Békességről való alku-kezdésre: mindazáltal meg fogja kérdezni e' dolog eránt a' *Direktóriumot*, mellyhez el is indított egy Kurírt azonnal. Véle vagyon Ns *Azzarával* a' *Római* Ministériomnak egy Koncipistája is *Evangelisti* Apátúr.

Rómából Jún. 1-ső napján: — „A' Sz. Pápa, egész Birodalmában fellyebb emelte az arany- és ezüst-pénz' árrát; 's egyfzersmind buzdította a' Cárdinálisokat, és gazdag Nemeseiket; hogy a' mi ezüst portékájok nélkül el-lehetnek, adják bé a' Pénzverő-házba: hogy ekképpen a' most folyamatban lévő sok Papiros-pénzt bé-lehessen váltani az *Éráriumba*.“

A' *Pármai* Hertzeg' részéről *Fiscális*-*Prokátor* *Bolla* és Gróf *Politi* mentek el Békességet alkudni: *Párisba*: a' hol mindjárt a' *Spanyol* Követhez igazíttattak, hogy

annak közbenjárásával éllyenek mindenekben, tzellyoknak el-érésére.

Frigyes - Belgyiomból. —

Hágából Jún. 1-ső napján: — „*Lisbonai* Consulunk *Gildemeister* jelenti, hogy *Lucas* Tengeri-Vezérünk Hajos-seregét, egy *Amérikai* Hajó, az *Atlanticum* tengeren fekvő *Madera* nevű *Portugalliai* Sziget előtt találta, 's 27 *Ánglus* Kereskedő-hajókat látott nálla.

Spanyol - Országból —

Mádrítból Máj. 8-dikán: — „*Frantzia* Követ *Perignon* nem itt tartózkodik, hanem állandóul az Udvar mellett lakik *Aranjuez*ben, melly Királyi mulató-hely, tíz óránnyira fekszik ezen Várostól Dél felé. A' leg-főbb *Frantzia* Ministerek által gyakran vendégeltetik. A' *Spanyol* és *Fr. Kormány*székek barátsága nevedik hova tovább; és ugyan abban a' mértékben kezd mindenkor bizonyosabb lenni az *Ánglusok*kal kezdendő hadis. Az új *Katona-szedés*, nagy folyamatjában vagyon. A' *Földközi-Tenger* (*Mare-Mediterraneum*) felől fekvő *Valentzia* nevű Tartományába is ezen Országnak parantsolat ment, hogy hatezer *Határörzőket* hat *Regementekre* fel-osztva, egésszen *Katonai* lábra kell állítani. (Ez a' *Levél* is írja, hogy a' *Gibráltár* alatt fekvő *St. Rochi* tábor mind untalan erősebb-

bíttetik) Jóllehet a' *Cádixi* Kikötőhelyben 38 líneai nagy Katona-hajók vagynak kéfzen; még is újjolag 12 líneai hajóknak 's egynehány Fregátoknak fel-készítése eránt való parantsolat küldődött oda, melly újjonnan fel-készítendő hajókat, olly siettséggel kell indítani *Északi-Amerika*-mellyékein fekvő *Cuba* nevű nagy Szigetnek *Havanai* Kikötőhelyébe, hogy mivel újj Hajós-legényekre nehéz lett volna hirtelenséggel szert tenni: tehát a' már kész hajók között négyről, által-tevődött a' Nép, az újj készületben lévőkre. "

„Az Országának minden Kikötőhelyei-be parantsolat ment, hogy ezentúl minden *Spanyol* hajókra, a' *Spanyol* zászlók mellé, a' néhai Fr. Királyi zászló' helyébe, a' Fr. Respublika' zászlóját kell feltenni. "

„A' *Déli-Amerikabéli Spanyol* Birtokoknak *Carthagenai* és *Vera-Cruxi* Kikötőhelyeiből vártt gazdag terhű hajók, mind el érkeztek lassanként. "

Frantzia - Országból. —

Párisból Jún. 7-dikénn: — „Itt mindig bizonyosabb kezd lenni az a' hír, hogy a' Direktórium, és a' Törvényhozó - Tanács, ezen Városnál bátorságosabb lakó-helyéül nézte ki magának *Fontainebleaut*, a' hol nevezetes palotájok vólt a' Kirá-

lyoknak, 's a' melly, innét 14 óránnyi járó földre fekszik. "

Drouet ügyét illető különbkülönbféle Írások olvasódtak fel ismét Jún. 3-dikánn a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlés' Iffjabbik Tanáttsa előtt. *Drouet*nek látására, engedelmet kért a' Felesége: de nem nyert.

A' Ministériális Újságok szerént, legnagyobb része a' Suánoknak (Királytkivánóknak) látván a' további ellent-állásra való maga-tehetetlenségét, meg-fzűnt új-jat vonni a' Republikánusokkal.

Hirdetik némelly *Párisi* Újságok, hogy a' Fr. Igazgatók, szeretnék a' *Livornói*; Egyházi-Birodalombéli; és a' *Nápolyi* Kikötőhelyeket bé-zárva tartatni az Anglusok előtt.

(A' Szárdíniai Királyra nézve, kérdésbe jöhet: ha meg-tarthatja e' magánál Néhai 16-dik Lajos' két Testvérjeinek Feleségeiket is, a' kik nékie Leányai: mert a' Békesség-kötésbenn a' nagyon, hogy semmi Frantzia Kiköltöztetteknek menedékhelyet nem engedhet; a' Szabaudiaiakonn 's Nizzaiakonn kívül. (Szabaudia és Nizza, minekutánna Osztállyaivá lettek a' Fr. Respublikának, amannak a' neve: Mont-blanc (Fejér-hegy); ezé pedig: Tengeri Alpések). A' Békesség-kötésnek ereje által el-enyésztek a' Szárdíniai Királynak Frantzia-Országgra nézve való minden jussai, mellyek lehettek volna az említett Kötés előtt; továbbá: Coni, Céva, Tortona és Chateau-Dauphin nevű Pedemontziumi Várakon kívül, Exiles, Asziette, Suza, Brunette, Alessandria, vagy ha e' helyett jobban tetszik a' Fr. Fő-Vezérnek Valentzia, Fr. Katonák által lefznek addig el-foglaltatva, míg a' Fr. Respublika és a' Szárd. Király között végre nem hajtódik a' Kes-

reskedés eránt való Kötés, és a' határ-línea ki nem
 lefz szabva, a' Frantzia; 's a' Pedemontziumi föld
 között. Nem tsak Szuzának; hanem Brunettének Erös-
 ségei is le fognak rontatni, magának a' Szárd. Király-
 nak költségénn, a' Fr. Direktórium által ki-nevezen-
 dő Kommisszáriusok' el-rendelése szerént, és ezen ré-
 szénn a' Pedemontziumi határnak, se' meg nem újíjt-
 tathatja a' Szárd. Király a' le-rontott Erösségeket,
 se' másokat nem építtethet.

Ezenn Előadást a' ki öfíze-olvassa, a'
 749-dik és 750-dik levél-óldalakon közlött
 Tzikkelyekkel: meg-talállya benne a' Fr.
 Respublika és a' Szárdíniai Király között
 lett Békesség-kötés' summáját.

Mitsoda régulákat követett a' Direk-
 tórium ezen Békesség-kötésbenn: ki - nyi-
 latkoztatta azt a' fő Ministériális Újság-
 bann, 's egyfzersmind ki kelt mind Azok
 ellen, kik az említett Békesség-kötést, íté-
 letjek' tárgyává tették, már akár mérsé-
 keltnek, akár nem-mérsékeltnek mon-
 dották légyen is azt

A' Hadra ügyelő Minister 220; a' Res-
 publika' Kasszájára ügyelő Minister pedig,
 tíz millió lívert kapott Júnus' eleínn, a'
 Had és Finantz-Ministerséghez képest meg
 kívántató közönséges költségekre.

A' Törvényhozó - Tanáts, úgy hatá-
 rozta gabonában az ezen folyó éíztendei
 adót háromszáz millió líverre, hogy tíz
 font gabonának árráúl egy lívert vett fel.
 Egyfzersmind el-végezte, hogy a' hol szük-

ségesnek látándja a' Direktórium: fele része az adónak, fizetődjék gabonában, melyet az adófizető Gazda, tartozzék 3 óránnyi földre szállítani saját költségénn.

Béts.

A' Belső - dolgokra - ügyelő Státus Tanátsnál méltóztatott Ő Felsége, (mint megírtuk vólt) négyre nevelni a' Ministerek' számát: most ugyan annyira szaporította a' Tanátsos Urakét is. Státus-Tanátsossá lett *Türkheim* Belső - Tanátsos Úr, ki a' Katonai Fő-Tanátsnál nagy érdemmel folytatott vala Referendárius Udvari Tanátsosságot. A' Státus-Tanáts Cancelláriájának Kormányozója eddig *Vogel* Udvari-Tanátsos Úr vólt. Most ezenn érdemes Úr is Státus-Tanátsosságra emeltetett.

Elegyes Tudósítások.

Nápolyból igen hamar érkezett magános Levelek írják, hogy már az Egyházi-Birodalomnak *Terracina* és *Ancona* Városainál, két tsapat *Nápolyi* fegyveres Nép áll. *Terracina*, *Nápolytól* 22 óránnyira esik Észak és Napnyúgot között; *Rómától* pedig Dél és Napkelet között 20 óránnyira. *Ancona* *Rómától*, Észak és Napkelet között, 47 óránnyira fekszik.

Stokholmól Máj. 30-dikánn; — „Az *Orosz* hadtól való félelemnek el-enyészé-

sehez képest, az a' Katonaság, a' melly, Finnlandiába gyülekezett vala össze, széllyel o'fzlott a' maga előbbeni quártélyjaiba.

* * * * *

Meg-ígértük a' múltt postán, hogy a' Társasági gazdáskodás' Tudománnyából (Oeconomia sociális Systemájából) való Értekezéseinknek folyamatját, olly más folyó, de az említettettekkel ugyan tsak sok részben sógoros Előadásokkal fel-váltogatva fogjuk ezentúl közleni; mellyek, Alfabét, vagy a' Betűk' rendje szerént magokban foglallyák: a' régi Népek' Erköltseiknek, Szokásaiknak, 's Rendtartásaiknak a' legjobb Historikusokból merített esméretet. — Állyanak elől tehát most mindjárt leg-először is az

A b i u s o k.

Ennek a' Népnek különös élete' módja, szolgáltatathatott arra alkalmatosságot; hogy *Abius*nak neveződött el, melly a' Görög nyelvonn: *Életnélkülvalót* jelent. Hazája' helyének meg-határozásában nem eggyeznek meg a' Historikusok. *Thracia* és *Ázsiai-Scythia* között kellett valamelyiknek lenni. *Thracián*ak hívattatott hajdann az a' része *Európán*ak, mellynek Fővárosa vólt *Byzántzium*, a' mai *Konstántzinápoly*; *Ázsiai-Scythián*ak pedig, az az északi része *Ásián*ak, melly ma, *Tatár-Ország* nevezet alatt esméretes. Nem lak-

tak az *Abiusok* házakban; hanem mind honnyaik, mind élés-kamarájaik a' fzeke-reik voltak, mellyekenn hordozván vagyonyokat, majd itt majd amott tartózkodtak, úgy hogy egészen reájok illenek *Silius*nak ama' Versei:

Nulla domus, plauftris habitant, migrare per arva

Mos, atque errantes circumvectare Penates.

Bírtak földeket is: de azoknak művelését Másoknak engedték tsupánn annyi adóért, a' mennyivel bé-érték életeknek naponként való fenn-tartására. — Erejek is bátorságok is vólt ő nékiek a' hadakozásra; de azért tsak akkor fogtak fegyvert: ha Mások nem akarták a' nékiek tett fundamentomos ígéretjeiket tellyesíteni; vagy pedig Őket adófizetés alá szándékozták volna szorítani. Semmi kereskedést nem űztek: hanem a' szükséges dolgoknak egymástól való költsönös megszerzésére, egyedül a' tseréléssel éltek elszöközül. Eledellyek, nyájjaiknak húsából 's tejéből telt ki. A' sajtot ló-téjből készítették kiváltképpen. — Ezeket írta az *Abiusokról*, *Strabo* nevű Római derék Historikus és Geographus, az első Századnak 14-dik esztendeje tájjánn. — Az Igazságnak leg-nagyobb Követői közzé számálta Őket *Homerus*.

Szóllani fogunk az *Abiusok* után az *Achaeusokról*.